

EUROPAN YLÖSNOUSEMUS

Pekka Ervastian esitelmä 31.3.1929

Europan ylösousemus tuntuu aivan poliittiselta puheenaiheelta, ja sitä se tietysti tavallaan on. Kuitenkin sana „ylösousemus” viittaa muuhunkin, se viittaa siihen, että on ajateltu jotain henkistä, jotain, sanoisinko uskonnollista todellisuutta, koska tämä käsite „ylösousemus” on kotoisin uskonnosta.

Tänään kristikunnassa vietetään ylösousemuksen päivää, vietetään päivää sen ihmisen muistoksi, joka voitti kuoleman ja nousi ylös kuolleesta. Tämä tapahtui menneisyydessä, tämä ylösousemus oli jotain, joka tapahtui yhden ihmisen elämässä, jotain, joka siis kuuluu menneisyyteen. Miksikä me emme voisi katsoa eteenpäin ja ajatella sitä tulevaisuutta, jolloin monet ihmiset ovat sillä tavalla ylösousseet ja jolloin myöskin voidaan sanoa, että Europpa on ylösoussut. Europan ylösousemus nyt ei tietenkään saata tarkoittaa semmoista ylösousemusta kuin Jeesuksen Kristuksen, sentähden, että Europpa on toisenlainen käsite, toisenlainen todellisuus, se ei ole ihmisyksilö. Europan ylösousemuksesta siis puhumme ja sitä ajattelemme jollakin toisella tavalla. Sentähden kysymme: mikä sitten tämä Europan ylösousemus voi olla, mistä Europan on noustava ylös ja millä tavalla tämä Europan ylösousemus voi tapahtua? Jos ensin kysymme: mistä Europan on noustava ylös, mikä on oleva sen ylösousemus?, – niin siihen kyllä voimme vastata, kun vähän ajattelemme nykyistä Europpaa ja kun ajattelemme sitä historiaa, niitä aikoja, joiden kuluessa Europpa on kasvanut semmoiseksi, kuin se nyt on.

Europpa, sehän on merkillinen käsite. Europpa on pieni maanosa, sehän on kuin Aasian niemimaa. Kuitenkin tämä pieni Europpa on ollut ja on länsimaalaisen kulttuurin kehto, sen synnyttäjä, sen vartija, sen eteenpäinviejä. Europpa on hyvin

merkillinen maanosa. Sehän kulkee nyt tienraivaajana, se on kulkenut kulttuurin lippu kädessään läpi tuhansien vuosien, se on näyttänyt ja on näyttävä tälle maapallolle, mikä länsimaalainen kulttuuri on. Europpa on siitä merkillinen, että tässä ei asu yksin ainoakaan kansa, se ei ole mikään yhtenäinen, tämä Europan asujamisto, vaan täällä on paljon kansoja. Ja nämä kaikki kansat, kun katselemme taaksepäin Europan historiaa, ovat eläneet ja kehittyneet tässä kauniissa, ihmeellisen kauniissa maanosassa, mutta he ovat eläneet verrattain vaikeissa oloissa, sillä Europan maa ei ole yhtä helposti asuttavissa, kuin lämpimämmät seudut maapallolla: luonnon puolesta on ollut vaikeuksia. Ja kansat täällä ovat käyneet alituista taistelua olemassaolosta ei ainoastaan luontoa vaan myöskin toisiaan vastaan. Yhtämittainen keskinäinen kamppailu on ollut europalaisten kansojen tunnusmerkkinä, aina ovat olleet sotajalalla keskenään, aina ovat taistelleet ja kamppailleet. Tämä taistelu on heitä kaikkia vahvistanut, se on tehnyt Europan kansat voimakkaiksi, itsenäisiksi, he ovat heränneet itsetuntoon ja ovat taistelleet tuon itsenäisyyden puolesta. He ovat vuodattaneet toistensa verta, ja se on tehnyt, että niin paljon kuin he ovatkin kulttuurivoittoja saavuttaneet, seisoo yhä ratkaisemattomana Europan kansojen edessä tuo kysymys: onko aina oleva tämä Europan kaunis maa jaettuna moneen osaan, jossa kansat keskenään taistelevat rajoista, oikeuksista, elämänehdoista, vai onko ajateltavissa, että nämä rajat poistuisivat, että kansat löisivät veljeskättä toisilleen, että kansat sensijaan, että ovat taistelukannalla keskenään, koettaisivat auttaa toisiaan elämän suuressa taistelussa.

Tämä on tuo ratkaisematon kysymys Europan kansojen edessä, ja tämä on nyt tällä hetkellä, nykyaikana, Europan kuolemantila. Se on hauta, jossa Europan kansat nyt puoleksi nukkuvat, puoleksi, sillä myöskin ne heräävät jo sikeimmästä unestaan. Meillä on selviä ajanmerkkejä siitä, että Europan kansat eivät tyydy ajattelemaan yksinomaan edeltäjiensä tavalla, vaan ovat hieman heränneet tämän suuren maailmansodan jälkeen ja

sydämessään jo ajattelevat: eikö olisi mahdollista täälläkin Europassa elää veljellisesti, liitossa ja rauhassa keskenään, eikö olisi mahdollista, että täälläkin Europan kauniissa maassa luotaisiin yhtenäinen, länsimaalainen kulttuuri, jossa kyllä jokainen kansa toteuttaisi yksilöllisyytensä, mutta rauhassa ja toisten auttamana, niin että pienenkään kansan ei tarvitsisi tuntea kamppailevansa oman kulttuurinsa puolesta, vaan työskentelevänsä rauhassa toisten auttamana?

Näin kysyvät Europan kansat jo sydämessään. Ja meillä on poliittisia toimenpiteitä, jotka tähtäävät tähän rauhalliseen liittoon, yhteistoimintaan. Tämä ei suinkaan ole aivan uusi ajatus. Tiedämmehän historiasta, että jo Ranskan nerokas kuningas Henrik IV herttua de Sully'n kanssa unelmoi tämmöisestä tulevaisuudesta, jolloin kansat olisivat liitossa keskenään. Siinä olisi silloin toteutunut unelma Europan yhdysvalloista. Ja sitten tiedämme, että sotanero, keisari Napoleon, ajatteli tätä asiaa, hän tunsu suonissaan, veressään sen, että hänen täytyy työskennellä Europan tulevaisuuden puolesta, hänen täytyy jotain tehdä sen puolesta, että Europan valtiot voisivat elää rauhassa keskenään, mutta hän antoi yhden aatteen houkutellessaan itseään: enkö minä ja minun dynastianani voisi tulla Europan hallitsijaksi, eikö Ranska väkevänä, voimakkaana, Europan älykkäimpänä, hienostuneimpana valtiona voisi hallita toisia kansoja Europassa, eikö se voisi johtaa kaikkia onnellista tulevaisuutta kohti, enkö minä voisi mahtavalla kädelläni kaikkia ohjata ja hallita? – Hän antoi tämmöisen ajatuksen vietellä itseään, ja silloin historian tuomio lankesi hänen ylitseen, silloin hänen täytyi luopua kaikista unelmistaan, täytyi suuresta valtakunnastaan vetäytyä yksinäisyyteen miettimään nuoruuden unelmiaan, suuria tarkoituksia ja hiljaisuudessa siellä valmistua uutta, toista tulevaisuutta varten. Ihmisen unelmat raukeavat, jos hän niihin liittyy mitään itsekästä ajatusta. Meidän täytyy haaveilla ja nähdä korkeita ja ihania näkyjä, mutta niiden täytyy olla tosia, puhtaita, täydellisiä, niihin ei saa sekaantua meidän omaa

personallisuuttamme. Jos meidän personallisuutemme niihin sekaantuu, silloin langetamme jo tuomion itsemme yli. Me itse personallisuuksina saamme olla niissä unelmissa mukana niitä toteuttaessamme kykyjemme mukaan, ei ajatellen, mitä niistä voittaisimme, vaan mitä voisimme niistä tehdä.

Nämä unelmat Europan ihanasta tulevaisuudesta ovat siis vanhat, mutta nyt meidän aikanamme kansat alkavat herätä niitä näkemään, nyt ei enää tunnu mahdottomalta se ajatus, että Europan valtakunnat ja valtiot voisivat liittyä yhteen Europan yhdysvalloiksi. Se käy, sanovat muutamat, melkein poliittisesti välttämättömäksi, sillä onhan maapallolla muitakin kansoja, heimoja, jotka eivät ole yhtä sivistyneitä ainakaan länsimaalaisessa merkityksessä, ja onhan mahdollista, että ne toiset heimot ajattelevat Europan voittamista, länsimaalaisen kulttuurin tuhoamista. Sentähden on välttämätöntä, että Europpa nousee omassa voimassaan ja julistaa maailmalle: tässä olen minä, tätä tietä kulkién, tällöistä kulttuuria luoden, katsokaa, se on ihmiskunnan onneksi! Sillä tavalla Europpa siis nousee haudastaan, että se yhä tietoisemmin ja tietoisemmin kulkee kansojen veljeyttä, Europan yhdysvaltoja kohti.

Mutta me voimme ajatella Europan ylösnousemusta toiseltakin kannalta. Me voimme ajatella, ettei keino Europan ylösnousemiseksi kulje ainoastaan poliittisen toiminnan merkeissä, vaan että Europan ylösnousemus riippuu syvemmistä asioista, yksilöllisemmin inhimillisistä asioista. Me voimme ymmärtää, että se on oleva tekemisissä myöskin yksilöiden ylösnousemuksen kanssa. Ja silloin voimme kysyä: mikä voisi olla yksilöiden ylösnousemus? Kaikki yksilöt eivät voi nousta ylös yhdellä kertaa, kaikki eivät äkkiä voi nousta haudasta, mutta vähitellen, silloin tällöin joku yksilö toisesta kansasta ja toisesta kansasta herää, nousee ylös haudasta. Ja mikä siis tässä yksilöiden ylösnousemus voisi olla? Minä en silloin ajattele ylösnousemusta tuossa kaikista ihmeellisimmässä merkityksessä, en ajattele yksilöiden nousevan ylös niinkuin Jeesus Kristus, sillä

se on niin kaukainen ihanne meille, kestää vielä kauan, ennenkuin yksilöinä saatamme sillä tavalla voittaa kuoleman, nousta ylös, mutta ajattelen vähän läheisempää ylösnousemusta, semmoista, joihin kutsutaan nyt jo maailman kaikkia jaloja, ajattelevia, totuutta etsiviä ihmissieluja. Ja kun tätä ylösnousemusta ajattelen, silloin ajattelen hengessäni myös muinaisia aikoja, ajattelen aikoja Europassa, jolloin kyllä todella oli yksilöillä jonkunlainen ylösnousemus edessään tai jolloin he saattoivat tavallaan toteuttaa jotain Europan ylösnousemuksen kaltaista, kansainvälistä elämää. Ajattelen sekä tieteellistä että taiteellista elämää, joka aina on ollut kansainvälistä elämää, joka itsessään aina on perustunut yksilöiden ylösnousemukseen jossakin merkityksessä. Mutta ajattelen myöskin semmoista aikakautta Europan menneessä historiassa, jota meidän on tapana nimittää ritarikaudeksi, sillä tässä Europan ritariajassa oli jotain lumoavan kaunista. Muistakaamme ainoastaan yhtä seikkaa, muistakaamme, että silloin oli olemassa vaeltavia ritareita. Mitä ne olivat, jos katsomme niitä periaatteellisesti, kauniilla, sisäisellä silmällä? Ne olivat miehiä, jotka kulkivat ympäri Europpaa ja jotka olivat valmiit taistelemaan miekalla ja peitsellä aina oikeuden puolesta, sorrettujen puolesta, leskien ja lasten puolesta, miehiä, jotka olivat valmiit käyttämään miekkaa ainoastaan totuuden ja oikeuden nimessä. Nuo ritarit olivat kansainvälisiä, eivät he kulkeneet ainoastaan omassa maassaan, vaan maasta toiseen. Heidän isänmaansa oli pyhässä muistossa heidän sydämessään ja sitä vastaan he eivät taistelleet, mutta muuten taistelivat minkä maan puolesta tahansa, kun vaan asia oli heidän mielestään oikea. Nämä vaeltavat ritarit säilyttivät aina sydämessään erään kuvan. Minkä kuvan? Kuvan ihanasta naisesta, jolle he olivat luvanneet uskollisuutensa. Ei heillä ollut mielessään suinkaan aina, että he tuon ihannoimansa naisen saisivat omakseen, sillä saattoihan tuo nainen olla jo toisen oma näkyväisessä maailmassa, mutta he olivat antaneet ihailunsa, rakkautensa, jumaloimisensa sille naiselle, jonka kuvan he säilyttivät sydämessään ja sille kuvalle

he olivat uskollisia. Ritarin ihmeellinen sieluelämä oli siinä, että hän säilytti aina sielunsa ja mielensä ja ruumiinsa puhtauden, hän kasvatti alituisesti omassa sydämessään puhtauden ja rakkauden ihannetta, hän palvoi sitä kuvaa ihannenaisesta, jonka hän oli sydämessään omaksunut. Sen kuvan edessä hän aina oli polvillaan. Eihän ollut ihme, että katolilainen kirkko muodosti sitten yhteisen ihanteen kaikille ritareille vedoten siihen, että mies voi ihailla ja jumaloida puhtaan naisen kuvaa, antaen maailmalle opin pyhästä Neitsyestä, pyhästä Äidistä, joka aina oli säilyttänyt neitseellisen puhtautensa. Madonna saattoi olla jokaisen nuoren ritarin ihanne.

Suuri, yksilöllisesti kasvattava vaikutus oli tällä ihmeellisellä ritariajalla. Mitenkä nuoret meidän aikanamme muuten tuntuivat niin suurta ihastusta, kun saavat lukea kertomuksissa näistä vanhoista ritariajoista. Ehkä tuo ihastus siirtyy nuorissa yhä varhaisempaan aikaan, mutta onhan jokaisen nuorukaisen elämässä periodi, jolloin hän ikävöi ritariaikaa ja sitä ihmeellistä kulttuuriaikaa. Mieleeni muistuu tämä aika sentähden, että me nyt elämme myöskin sangen merkillisessä ajassa, hyvin kasvattavassa ajassa. Meidän aikamme nuoret ihmiset eivät enää kasva semmoisissa oloissa kuin ritarit ja heidän prinsessansa. Toiset ovat nyt olot ja toiset ovat henkiset ja sielulliset edellytykset meidän nuorilla, mutta kuitenkin me elämme nyt sangen merkillisessä ajassa. Vähitellen on tapahtunut suuri muutos eri sukupuolien elämässä. Ritariaikaan kuului, että sukupuolet elivät erillään toisistaan. Tuo ihana nainen, prinsessa, asui linnassa ja sieltä käsin hän seurasi vaeltavan ritarinsa vaiheita. Harvoin hän sai kuulla jotain siitä ritarista, jolle hänkin oli antanut uskollisuutensa. Ritari eli itse ulkona maailmassa, vaelsi kaukana tuosta ihanteestaan. Meidän aikanamme ovat eri sukupuolet alkaneet elää toisenlaista elämää, ne eivät enää ole eristettyinä toisistaan, vaan molemmat ovat menneet ulos elämään, nyt molemmat jo lapsesta lähtien kulkevat elämässä käsi kädessä, molemmat oppivat toisiaan tuntemaan, toistensa

heikkouksia ja hyveitä, molemmat ovat sekaantuneet samalla tavalla itse elämän todellisuuteen. Sentähden sukupuolien välistä rajat häipyvät, raja-aidat putoavat pois. Sukupuolet lähenevät enemmän toisiaan, ymmärtävät paremmin toisiaan ja sukupuolien takaa häämöittää jotain uutta, niiden takaa häämöittää ihminen, ihminen, joka ei enää ole sukupuolisuutensa orja, ihminen, joka ei enää yksinomaan tunne itseään mieheksi tai naiseksi, vaan ihmiseksi, joka kyllä on mies ja nainen, mutta samalla ymmärtää toista sukupuolta uudella tavalla, ymmärtää sen tärkeyttä, sen ihanteita, sen elämää. Me olemme nyt joutuneet semmoiseen aikaan, etteivät meidän nuoret naisemme saata yksinomaan ihailla ritaria, joka kulkee miekka vyöllä valmiina taistelemaan ja vuodattamaan verta. Meidän naisemme ovat oppineet ajattelemaan, että miehen ritarillisuus voi tulla näkyviin toisellakin tavalla, se voi tulla näkyviin hänen mielensä, sielunsa, ruumiinsa puhtaudessa, mutta myöskin hänen sielunsa ja henkensä voimakkuudessa, ei ainoastaan hänen ruumiinsa voimakkuudessa, fyysisessä urhoollisuudessa, vaan hänen henkensä voimassa, sielunsa kyvyissä työskennellä ja uhrautua jonkun asian, ihanteen puolesta. Ritari-ihanne on muuttunut, tullut enemmän inhimilliseksi, ritari-ihanne on nyt omaksunut jotain rauhan ihannetta, ei taistelun ainoastaan, vaan työn ihannetta. Todelliset nuoret naiset, jotka omassa sielussaan elävät neitseellisesti puhtaina, alkavat nyt ihailla miehessä hänen työnsä tarmoa ja puhtautta, he ihailevat miestä, joka osaa tehdä työtä jonkun ihanteen puolesta, joka osaa unohtaa itsensä ja uhrautua totuuden, hyvyyden, kauneuden puolesta. Meidän nuoret tyttömme muuttuvat. Jos eivät kaikki vielä olisi aivan täysin selvillä tästä, niin yhä enemmän ja enemmän alkaa selvitä elämän ihanne, miehen ihanne, se tulee yhä kirkkaammaksi nuorten naisten mielikuvituksessa. Nuoret miehet, nuorukaiset, ovat säilyttäneet kuvan naisesta, madonnamaisesta, ihanasta neitsyeestä, joka voi salaperäisellä tavalla, rakkaudella ja kunnioituksella ja ihailulla heitä palkita. Mutta samalla ovat

meidän nuorukaisemme alkaneet ymmärtää, että sukupuolisuuden eroavaisuuksien haihtuessa naisetkin astuvat miesten luo tovereina ja ihmisinä. Sentähden meidän miehemme kaipaavat nyt naisystäviä, helliä, ymmärtäviä ystäviä, jotka osaavat panna arvoa miesten pyrkimyksille, työlle, yritteliäisyydelle.

Sillä tavalla ovat ajat nyt muuttuneet. Me kuljemme ihmisyuden ihannetta kohti. Me olemme miehiä ja naisia, mutta me kuljemme yhdessä, käsi kädessä, tovereina ihmisyyttä kohti, sitä uutta ihmistä kohti, joka ei enää vuodata verta, vaan tekee työtä rauhan nimessä totuuden puolesta. Semmoinen on se ylönousemus, joka yksilöitä odottaa, se ylönousemus, jonka me voimme ymmärtää, joka ei ole meille mikään mahdoton käsite. Me voimme ymmärtää, että meidän on yksilöinä, miehinä ja naisina, noustava ylös itsekkäiden tunteiden, epäroimisen ja laiskuuden haudasta, noustava ylös uusina ihmisinä tekemään työtä suuren ihanteen, rauhan, puolesta, että Europan kaikki kansat eläisivät keskenään rauhassa, sovussa, veljeydessä ilman riitoja ja sotia. Ja yhden asian tahtoisin laskea teidän sydämellenne: nämä asiat, tämä ihanne, tämä Europan tulevaisuus varmasti toteutuu. Mitenkä se toteutuu? Miksi se on määrätty historiassa? Siksi, että tämän ajatuksen takana työskentelevät ihmiskunnan suurimmat, jaloimmat sankarit, ne ihmiset, jotka ovat kuoleman voittaneet, jotka ovat ylönousseet, ne ihmiset, jotka Jeesuksen Kristuksen ympärillä seisoen muodostavat ihmiskunnan Valkoisen Veljeskunnan. Ja Valkoinen Veljeskunta, nämä kaikki ihmisyksilöt, työskentelee näkymättömissä tuon tulevaisuuden puolesta. Sentähden se toteutuu. On luotava Europan uusi aatelisto.

* * *